YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUN/6-SON, IV-QISM

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
IV-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL ENERGIYA SEKTORIDA VENCHUR INVESTITSIYALARINING RIVOJLANISHI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O‘ZBEKISTON IMKONIYATLARI 12
Qarajanova Gulnoza Tolliyevna

MILLIY KOMPANIYALARNI BAYNALMILALLASHUV BOSQICHLARI VA XALQARO KORPORATIV BIRLASHUVLAR (M&A) STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 19
Shokirov Shoxruxmirzo Baxtiyorjon o‘g‘li

QISHLOQ XO‘JALIGINI IQLIM VA EKOLOGIK O‘ZGARISHLARGA MOSLASHTIRISHDA SMART TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH METODOLOGIYASINI RIVOJLANTIRISH 23
Mirzataev Salamat Muratbaevich

QISHLOQ XO‘JALIGIDA MEVACHILIK KLASTERLARINI TASHKIL ETISHNING ISHLAB CHIQARISH VA RENTABELLIK KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRI 28
Tureev Azizbek Abatovich

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA QURILISH XIZMATLARINI SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK MODELI 32
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich

TOG‘-KON SANOATI KORXONALARIDA RESURS TEJAMKOR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI....37
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich

THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL INSURANCE MARKET AND THE LEVEL OF INCLUSIVENESS....43
Ravshanova Mohinur O‘rolovna

O‘ZBEKISTON TEMIR YO‘LLARI AJ KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI....51
Kurbonova Ma’mura Abdukarim qizi

TO‘QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA’MINLASH MEXANIZMLARI....55
Qaraev Anvar Botirovich

THE IMPACT OF LOYALTY PROGRAMS ON CUSTOMER RETENTION IN ONLINE COSMETICS: A MIXED-METHODS STUDY 61
Toirova Mubina

IQLIM O‘ZGARISHI VA “YASHIL” TRANSFORMATSIYANING JAHON MOLIYA BOZORLARIGA TA’SIRI....66
Qo‘chqorova Muxlisaxon Ulug‘bek qizi

KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIDA RAQAMLI PLATFORMALAR - ELEKTRON TIJORAT SAYTLARI, MARKETPLEYSLAR VA MOBIL ILOVALARNING O‘RNI....73
Rizayeva Nilufar Oblakulovna

SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BIZNES JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDAGI IQTISODIY SAMARADORLIGI 79
Abdulla Mavlonov

QISHLOQ XO‘JALIGIDA SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARI LOGISTIKASINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI BOZOR INFRATUZILMASI SAMARADORLIGINI OSHIRISH....82
Komekova Gulzira Sharbaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К АГРЕГИРОВАНИЮ РАЗРОЗНЕННЫХ ДАННЫХ В ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ 87
Бекматов Акмал Курбонмахматович

SUG'URTA TASHKILOTLARIDA MHXSGA O'TISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI 93
Azamatova G. I.

O'ZBEKISTON SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHGA YO'NALTIRILGAN INVESTITSIYALARNING XARAJAT-FOYDA TAHLILI 98
Omonov Olim Murodullayevich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 104
Isxakova Sarvar Ayubovna
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В КРЕДИТНОМ СКОРИНГЕ РОЗНИЧНЫХ ЗАЁМЩИКОВ: ОПЫТ АКБ «КАПИТАЛБАНК» (РЕСПУБЛИКА УЗБЕКИСТАН) 109
Жанайдарова Камола Абаевна

INVESTITSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHDA IPO VA KORPORATIV OBLIGATSIYALAR SAMARADORLIGI 115
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li

O'ZBEKISTON TURIZM BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA MARKETING TADQIQOTLARNING AHAMIYATI 120
Usmanova Zumrad Islamovna

O'ZBEKISTONDA YASHIL VODOROD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHNING BIZNES VA INVESTITSION MEXANIZMLARI 123
Nuraliyeva Komila Sanaqulovna

XUFYONA IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA XALQARO TAJRIBALAR TAHLILI: SOLIQ ISLOHOTLARI VA RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI 130
Utkirova Jasmina Jasur qizi

XORIJIY DAVLATLAR AMALIYOTIDA XUSUSIY INVESTITSIYALAR VA AHOLI DAROMADLARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TARTIBGA SOLISH YO'NALISHLARI 135
Salimova Zaxro Sobirjon qizi

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY TAHLILI VA BASHORATI 141
Xakimov D.R.

ВЛИЯНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПРОГРЕССА НА ЗАНЯТОСТЬ: ОПТИМИЗАЦИЯ И ТРАНСФОРМАЦИЯ РАБОЧИХ МЕСТ 151
Эркинбаева Камила Жавлонбековна

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY RESURSLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 156
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich

HUDUDLARDA TURISTLARGA UMUMIY OVQATLANISH XIZMATLARINI KO'RSATISHNING SAMARALI RIVOJLANISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH: RFEI INDEKSI, KLASTER MODELI VA "TASTE UZBEKISTAN" RAQAMLI EKOTIZIMI 162
Maxmadiyeva Charos Xayrullayevna

SAVDODA MARKETING TADQIQOTLARINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI 171
Jalalova Dildora Jamolovna

КЛИМАТИЧЕСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ В КОНТЕКСТЕ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 174
Лана Цхай

UZOQ MUDDATLI AKTIVLARNI MOLIYAVIY HISOBOTDA AKS ETTIRISHNI MASALALARI 181
G'oziyeva Moxira Rustam qizi

TA'LIM MUASSASALARIDA LIDERLIK SAMARADORLIGINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 189
Yuldashova Yoqutoy

KICHIK VA O'RTA BIZNESNI RAQAMLI KREDITLASHNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI 193
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna
Abduraxmonov Faridun Firo'z o'g'li

SANOAT TARMOQLARIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA KONSEPSIYASINING IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL MAZMUNI 199
Mamarasulova Iroda Zafarjon qizi

ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРИЯ, ОТРАСЛЕВАЯ СПЕЦИФИКА И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ 204
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

ENHANCING GREEN ACCOUNTING IN UZBEKISTAN: COMPARATIVE LESSONS FROM DEVELOPED ECONOMIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT 210
Xolmurodova Durdona Otamurod qizi

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, СОЦИАЛЬНЫЕ И ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ 218
Саттарова Зухра Илхомовна

KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING HUDUDIY INVESTITSIYA FAOLLIGIGA TA'SIRI 224
Toirjonov Sardorbek Dilshodjon o'g'li

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNING BANDLIKNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI 229
Mamadaliyev Doniyorbek Shuhratbek o'g'li

TOSHKENTDA KICHIK BIZNES KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI: LOGIT VA PROBIT MODELLARI ASOSIDA EMPIRIK TAHLIL 235
Hasan Ibragimov
Mannonov Shahzod
Toshmurod Qulmanov

MOSLASHUVCHAN MENEJMENT VA UNING SIFAT BOSHQARUVIDAGI O'RNI 242
Ibroximova Zuhra Baxtiyor qizi

IJTIMOIY SOHANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI 247
Ro'zmetov Kamol Ibodullayevich
Ibragimov Qayumbek Ikromovich

TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ILG'OR XORIJ TAJRIBALARI 254
Muminov Bekzod Polvonovich

KORPORATIV AXBOROT TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH KONSEPSIYASINING NAZARIY EVOLYUTSIYASI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR TASNIFI 263
Kuchkarov Ulug'bek Tahirovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MINTAQALARIDA EKSPORT FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH 268
Abdulatifova Moxinur Alisher qizi

FIZIKA FANINI SUN'IY INTELLEKT INTEGRATSIYASI ASOSIDA SAMARALI O'QITISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 275
Razzoqov I.D.

RAQAMLI MEHNAT BOZORLARI VA IQTISODIY BARQARORLIK: O'ZBEKISTON VA QOZOG'ISTON MISOLIDA QIYOSIY TAHLIL 281
Safarova Gulruh Akmal qizi

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ КАТЕГОРИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ И НАУЧНЫЙ

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ПОДХОД К ЕЁ ОПРЕДЕЛЕНИЮ 287
Зайналов Ж. Р.

O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O‘RNI 293
Xolmatova Mumtozbegim Alisherxon qizi

TURISTIK BOZOR KONYUNKTURASINI O‘RGANISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI 298
Usmanova Zumrad Islamovna

PREPARATION OF NUT JAM USING MULBERRY SYRUP BASED ON ITS CONSUMER PROPERTIES 302
Pardaev Gayrat Yakhshibaevich

BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG‘IM IMKONIYATLARI 306
Tolibova Shaxrizoda

КОМПЛЕКСНЫЙ НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОТЧЕТ: ТРАНСФОРМАЦИЯ, ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ СТРАХОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 314
Махмудов Комолиддин Розметович

SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT IN DEVELOPING COUNTRIES: THE SYNERGY OF INVESTMENT, AGRICULTURAL TRANSFORMATION, AND ENVIRONMENTAL POLICY 319
Kholmukhamedova Feruza

IQTISODIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA EKSPORT OPERATSIYALARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 324
Mir Axmadova Mariyam Nosir Axmadovna

ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЛИКВИДНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В РУСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 330
Бауетдинов Мажит Жаназакович
Жаназакова Шахноза Мажит кызы

FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY 338
Kobilov Alisher
Majidova Irodahon

RAQAMLI UNIVERSITET MODELI — BARQAROR OLIY TA’LIMNING MUHIM OMILI SIFATIDA 346
Nazirova Komola Raximjon qizi

HUDUD EKSPORTINING XOM ASHYOGA BOG‘LIQLIGI: MOLIYAVIY OQIBATLAR VA BARTARAF ETISH YO‘LLARI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 352
Norturayev Mansurbek Obid o‘g‘li

MOLIYA BOZORINING IQTISODIY O‘SISHDAGI O‘RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 359
Maxkamova Dilafruz Aliyevna
Miryunusov Avaz Iqboljon o‘g‘li

ECONOMIC FOUNDATIONS FOR ENHANCING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE SERVICES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM 363
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna

KORXONA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 368
Shodmanov Toshtemir Ro‘ziyevich

INVESTITSIYA FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINING NAZARIY-HUQUQIY JIHATLARI VA ULARNING MILLIY IQTISODIYOTDAGI O‘RNI 372
Amonova Nazokat O‘tkurovna

ЭКОНОМИКА АВТОМАТИЗАЦИИ КАК ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ МЕНЯЮТ СТРУКТУРУ ЗАТРАТ И БИЗНЕС-МОДЕЛИ 378
Ли Д.Э.
KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA SUN’IY INTELLEKTNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA UNI TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIGA TATBIQ ETISH YO‘NALISHLARI........ 382
Bozorov Jasurbek Panji o‘g‘li
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA AYLANMA MABLAG‘LARNI SAMARALI BOSHQARISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI........ 387
Tashxodjayev Abdurasul Abdulmansurovich
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INVESTITSIYA SAMARADORLIGIGA TA’SIRI: NAZARIY ASOSLAR VA EMPIRIK TAHLIL........ 395
Abdig‘aniyeva S.M.
DAVLAT XARIDLARIDA SUN’IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN NARXLAR MODULINI JORIY ETISH: KORRUPSIYAGA QARSHI KOMPLAENS, HISOBDORLIK VA RAQOBATNI KUCHAYTIRISH YO‘NALISHLARI........ 401
Raxmanov Furqat Temirovich
BANKLARDA SUG‘URTA FAOLIYATINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI........ 407
Isayeva Xolbibi Boboqulovna
Ziyatova Sitora Baxtiyor qizi
BANKLARDA KIBERXAVFSIZLIKNI TA’MINLASH VA AXBOROT RISKLARINI BOSHQARISH 413
Eshqobilov Ahmad Javliyevich
MAMLAKAT INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING O‘RNI 418
Kuvanchiyeva Mehriniso Davlatgeldi qizi
QURITILGAN ORGANIK MEVA MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA EKSPORT MARKETING OPERATORLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISH MEXANIZMI 423
Xidirov Shohrux Bobir o‘g‘li

QURITILGAN ORGANIK MEVA MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA EKSPORT MARKETING OPERATORLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISH MEXANIZMI

Xidirov Shohrux Bobir o‘g‘li
“O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati markazi” davlat muassasasi xodimi

Annotatsiya: Quritilgan organik meva mahsulotlari eksportini rivojlantirishda eksport-marketing operatorlari faoliyatini tashkil etish mexanizmi yoritilgan. Eksport jarayonlarida marketing, sertifikatlashtirish, logistika va bozor tadqiqotlari bilan bog‘liq muammolar tahlil qilinib, ishlab chiqaruvchilar hamda xorijiy xaridorlar o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan eksport-marketing operatori modeli taklif etilgan. Taklif etilgan mexanizm eksport faoliyati samaradorligini oshirish, tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish hamda mahsulotlarning xalqaro raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: quritilgan organik meva mahsulotlari, eksport marketingi, eksport-marketing operatori, logistika, sertifikatlashtirish, raqobatbardoshlik.

Аннотация: Рассмотрен механизм организации деятельности экспортно-маркетинговых операторов в развитии экспорта сушёной органической фруктовой продукции. Проанализированы проблемы, связанные с маркетингом, сертификацией, логистикой и продвижением продукции на внешние рынки. Предложена модель экспортно-маркетингового оператора, направленная на укрепление взаимодействия между производителями и зарубежными покупателями. Предлагаемый механизм способствует повышению эффективности экспортной деятельности, расширению возможностей выхода на международные рынки и укреплению конкурентоспособности продукции.

Ключевые слова: сушёная органическая фруктовая продукция, экспортный маркетинг, экспортно-маркетинговый оператор, логистика, сертификация, конкурентоспособность.

Abstract: The mechanism for organizing the activities of export-marketing operators in the development of dried organic fruit exports is examined. Challenges related to marketing, certification, logistics, and access to foreign markets are analyzed. An export-marketing operator model aimed at strengthening cooperation between producers and international buyers is proposed. The suggested mechanism contributes to improving export performance, expanding access to global markets, and enhancing the international competitiveness of dried organic fruit products.

Keywords: dried organic fruit products, export marketing, export-marketing operator, logistics, certification, competitiveness.

KIRISH

So‘nggi yillarda jahon bozorida organik oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan talabning ortishi O‘zbekiston uchun ham quritilgan organik meva mahsulotlari eksportini kengaytirish imkoniyatlarini yaratmoqda. Mamlakatda o‘rik, uzum, anjir va olma kabi mevalarni qayta ishlash orqali yuqori qo‘shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarish salohiyati mavjud. Jumladan, 2021–2025-yillarda quritilgan mevalar eksporti 163,7 ming tonnadan 294 ming tonnagacha yoki 79,6 foizga, eksport qiymati esa 700 mln AQSH dollaridan 1,3 mlrd AQSH dollarigacha oshgan.[1]

Respublikadagi 49 ta organik sertifikatlangan ishlab chiqaruvchining 26 tasi meva-sabzavotchilik yo‘nalishida faoliyat yuritmoqda. Bu tarmoqning eksport salohiyati yuqoriligini ko‘rsatsa, eksport marketingi va tashqi bozorlar bilan ishlash bo‘yicha institutsional mexanizmlarni yanada takomillashtirish mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanishga xizmat qiladi. Shu jihatdan eksport-marketing operatorlari institutini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.[2]

1 O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida tuzildi.
2 O‘simliklar karantini va himoyasi agentligining “Agroko‘makchi” axborot tizimi ma’lumotlari.

“Organik mahsulotlar to‘g‘risida”gi Qonunda organik mahsulotlarni ishlab chiqarish va realizatsiya qilishni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari belgilangan.[3] Bunda eksport marketingi va tashqi bozorlar bilan ishlash samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi ixtisoslashgan institutlarni rivojlantirish masalalari ham dolzarb yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Shu jihatdan eksport-marketing operatorlari faoliyatini tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Eksport hajmlarining o‘sishi bilan bir qatorda, xalqaro bozorlarda mahsulotlarni samarali pozitsiyalash, xaridorlar bilan hamkorlikni kengaytirish, sertifikatlashtirish va logistika jarayonlarini takomillashtirish masalalari ham o‘z ahamiyatini saqlab qolmoqda. Kichik va o‘rta ishlab chiqaruvchilarning eksport marketingi imkoniyatlarini kengaytirish esa ularning xalqaro bozorlardagi ishtirokini yanada faollashtirishga xizmat qiladi. Shu bois eksport-marketing operatorlari faoliyatini rivojlantirish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuga oid ilmiy tadqiqotlarda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari eksportini rivojlantirishda marketing infratuzilmasi, eksport vositachilari va qiymat zanjiri ishtirokchilari o‘rtasidagi hamkorlikning ahamiyati keng yoritilgan. Michael Porter eksport faoliyatida qiymat zanjirini samarali boshqarish korxonalarning xalqaro raqobatbardoshligini oshirishini asoslab bergan [1]. Philip Kotler esa xalqaro marketing tizimida bozor tadqiqotlari, iste’molchilar ehtiyojlarini aniqlash va mahsulotlarni xorijiy bozorlarga moslashtirish eksport samaradorligining muhim omili ekanligini ta’kidlaydi [2]. Organik qishloq xo‘jaligi mahsulotlari savdosiga oid tadqiqotlarda ham sertifikatlashtirish, brendlash va logistika tizimlarining rivojlanganligi eksport hajmlarining barqaror o‘sishiga xizmat qilishi qayd etilgan [3].

Quritilgan mevalar eksporti bo‘yicha xalqaro tajribalar Turkiya, AQSH va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida eksport marketingi faoliyatini ixtisoslashgan tashkilotlar orqali muvofiqlashtirish yuqori natijalar berayotganini ko‘rsatadi [4]. International Nut and Dried Fruit Council ma’lumotlariga ko‘ra, quritilgan mevalar savdosida marketing, logistika va eksportni qo‘llab-quvvatlash institutlarining samarali faoliyati eksport geografiyasini kengaytirish va mahsulotlarning xalqaro bozorlardagi mavqeini mustahkamlashga xizmat qiladi [5]. Mazkur yondashuvlar quritilgan organik meva mahsulotlari eksportini rivojlantirishda eksport-marketing operatorlari faoliyatini tashkil etishning nazariy va amaliy asoslarini shakllantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma’lumotlar O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi, O‘simliklar karantini va himoyasi agentligining “Agroko‘makchi” axborot tizimi, WITS xalqaro savdo bazasi hamda International Nut and Dried Fruit Council ma’lumotlari asosida yig‘ildi. Olingan ma’lumotlar qiyosiy tahlil, tatistic tahlil, guruhlash va umumlashtirish usullari yordamida o‘rganilib, eksport-marketing operatorlari faoliyatining eksport samaradorligiga ta’siri baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Eksport-marketing operatorlari faoliyatini tashkil etish mexanizmi. Quritilgan organik meva mahsulotlari eksporti amaliyoti shuni ko‘rsatadiki, ishlab chiqaruvchilar ko‘pincha mahsulot yetishtirish bilan bir qatorda marketing, sertifikatlashtirish, logistika hamda xorijiy xaridorlarni izlash vazifalarini ham mustaqil ravishda amalga oshirmoqda. Bu holat eksport jarayonlarini yanada murakkablashtirib, ularning samarali tashkil etilishiga qo‘shimcha talablarni yuzaga keltirmoqda.

Mazkur masalani yanada samarali hal etish maqsadida eksport-marketing operatorlari faoliyatini tashkil etish mexanizmi taklif etiladi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, ishlab chiqarish va eksport-marketing funksiyalari institutsional jihatdan ajratiladi. Bunda ishlab chiqaruvchilar mahsulot sifati hamda standartlarga muvofiqligini ta’minlashga, eksport-marketing operatorlari esa bozor tadqiqotlari, xaridorlarni izlash, sertifikatlashtirish, brendlash, qadoqlash hamda logistika jarayonlarini muvofiqlashtirishga ixtisoslashadi.

Taklif etilayotgan mexanizm eksport jarayonlarida funksional ixtisoslashuvni kuchaytirib, marketing xarajatlarini optimallashtirish, xalqaro bozorlarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish va quritilgan organik meva mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi (1-jadval).

---
3 O‘zbekiston Respublikasining 2022-yil 25-apreldagi O‘RQ–766-son “Organik mahsulotlar to‘g‘risida”gi Qonuni.

1-jadval
Quritilgan organik meva mahsulotlari eksporti qiymat zanjiridagi asosiy muammolar[4]

Yo'nalish	Asosiy muammo	Ta'siri
Bozor tadqiqotlari	Bozor va xaridorlar haqidagi ma'lumotlar yetarli emas	Noto'g'ri eksport yo'nalishlari tanlanadi
Sertifikatlashtirish	Xalqaro standartlarga moslashish murakkab	Premium bozorlarga kirish cheklanadi
Brendlash va qadoqlash	Mahsulotning marketing qiymati yetarli shakllanmagan	Raqobatbardoshlik pasayadi
Logistika	Yetkazib berish xarajatlari yuqori	Eksport narxi oshadi
Eksport marketingi	Marketing funksiyalari ishlab chiqaruvchi zimmasida	Eksport samaradorligi pasayadi

Eksport qiymat zanjiri tahlili shuni ko'rsatadiki, eksport faoliyatining aksariyat bosqichlari ishlab chiqaruvchilarning o'zi tomonidan amalga oshirilmoqda. Natijada korxonalar bir vaqtning o'zida ishlab chiqarish, marketing, sertifikatlashtirish va logistika vazifalarini bajarishga majbur bo'lmoqda. Bu esa resurslardan foydalanish samaradorligini yanada oshirish va eksport operatsiyalarini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi (2-jadval).

Operatorning funksiyalari

2-jadval
Eksport-marketing operatorlari va ishlab chiqaruvchilar o'rtasida funksiyalar taqsimoti[5]

Faoliyat turi	Ishlab chiqaruvchi	Operator
Mahsulot yetishtirish	+	
Sifat nazorati	+	
Bozor tadqiqoti		+
Xaridorlarni izlash		+
Sertifikatlashtirish		+
Brendlash		+
Logistika		+
Eksport shartnomalari		+

2-jadval ma'lumotlariga ko'ra, eksport-marketing operatori modeli ishlab chiqarish va eksport funksiyalarini ixtisoslashuv asosida taqsimlaydi. Natijada ishlab chiqaruvchilar asosiy faoliyatiga e'tibor qaratadi, operatorlar esa marketing va eksport jarayonlarini muvofiqlashtirib, xalqaro bozorlarga chiqish samaradorligini oshiradi.

Xalqaro tajriba

Xalqaro tajriba marketing va eksport funksiyalarini markazlashgan holda tashkil etish yuqori natijalar berishini ko'rsatadi. Xususan, Turkiya jahon quritilgan o'rik eksportining 67,6 foizini egallab, ushbu mahsulot bo'yicha dunyoda yetakchi mamlakatlardan biri hisoblanadi. Mamlakatning quritilgan o'rik eksporti 2021-yilda 87,7 ming tonna va 338,3 mln AQSH dollarini, 2024-yilda esa 415 mln AQSH dollarini tashkil etgan. Ushbu natijalarda ixtisoslashgan eksport tashkilotlari hamda marketing infratuzilmasi muhim o'rin tutmoqda.

Turkiya tajribasi eksport marketingi va tashqi bozorlar bilan ishlash funksiyalarini ixtisoslashgan tashkilotlar orqali amalga oshirish eksport samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shu jihatdan eksport-marketing operatorlari faoliyatini tashkil etish quritilgan organik meva mahsulotlari eksportining raqobatbardoshligini yanada mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin (3-jadval).

4 Manba: Muallif ishlanmasi.
5 Manba: Muallif ishlanmasi

3-jadval.
Turkiyada quritilgan oʻrik eksporti koʻrsatkichlari va marketing infratuzilmasining natijalari[6]

Koʻrsatkich	Qiymat
Jahon quritilgan oʻrik eksportidagi ulushi	67,60%
(Quritilgan oʻrik eksporti (2021	ming tonna 87,7
(Quritilgan oʻrik eksporti qiymati (2021	mln AQSH dollari 338,3
(Quritilgan oʻrik eksporti qiymati (2024	mln AQSH dollari 415
Eksport geografiyasi	dan ortiq mamlakat 100

3-jadval maʼlumotlari Turkiyaning quritilgan oʻrik eksportida xalqaro marketing infratuzilmasi va eksportni qoʻllab-quvvatlash institutlarining muhim oʻrin tutishini koʻrsatadi. Mamlakatning jahon quritilgan oʻrik eksportidagi yuqori ulushi hamda eksport geografiyasining kengligi ishlab chiqaruvchilar va eksport faoliyati oʻrtasida samarali muvofiqlashtirish mexanizmi shakllanganligini tasdiqlaydi. Ushbu tajriba quritilgan organik meva mahsulotlari eksportida eksport-marketing operatorlari faoliyatini tashkil etish eksport samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri boʻlishi mumkinligini koʻrsatadi (4-jadval).

4-jadval
Ushbu mexanizmga oʻxshash turli jarayonlar dunyoda mavjud[7]

Model	Asosiy vazifasi
EMC	Ishlab chiqaruvchi nomidan eksport va marketingni yuritadi
ETC	Mahsulotni sotib olib, oʻzi eksport qiladi
Export Consortium	Bir nechta ishlab chiqaruvchilar birlashib eksport qiladi
Export Promotion Organization	Davlat yoki yarim davlat eksportni qoʻllab-quvvatlaydi
Agricultural Export Agency	Qishloq xoʻjaligi eksportini muvofiqlashtiradi

4-jadval maʼlumotlari jahon miqyosida eksportni qoʻllab-quvvatlashning turli modellari mavjudligini koʻrsatadi. Taklif etilayotgan eksport-marketing operatori modeli esa marketing va eksport funksiyalarini kompleks boshqarishga asoslanadi (1-rasm).

1-rasm. Quritilgan organik meva mahsulotlari eksportida eksport-marketing operatorlari faoliyatining konseptual modeli[8]

6 Manba: WITS, INC va Turkish Exporters Associations maʼlumotlari asosida tuzildi.
7 Manba: Manba: Muallif tomonidan xalqaro amaliyot va ilmiy adabiyotlar asosida tuzildi.
8 Muallif ishlanmasi

Tadqiqotning ilmiy yangiligi sifatida quritilgan organik meva mahsulotlari eksportida ishlab chiqarish va eksport-marketing funksiyalarini institutsional jihatdan ajratishga asoslangan eksport-marketing operatorlari mexanizmi ishlab chiqildi.

Yuqoridagi rasmda eksport-marketing operatori asosidagi institutsional mexanizm keltirilgan. Ushbu model eksport jarayonlarini markazlashgan holda boshqarish, qiymat zanjiri ishtirokchilari o'rtasida ixtisoslashuvni kuchaytirish hamda eksport samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quritilgan organik meva mahsulotlari eksportini rivojlantirish bo'yicha quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:

1. Eksport-marketing operatorlari institutini joriy etish. Quritilgan organik meva mahsulotlari eksportida bozor tadqiqotlari, xaridorlarni jalb etish, eksport shartnomalarini shakllantirish, sertifikatlashtirish, brendlash va logistika jarayonlarini yagona operator orqali muvofiqlashtirish tizimini yaratish tavsiya etiladi. Bunda operatorlar faoliyati eksport hajmi, eksport geografiyasi va jalb qilingan xaridorlar soni asosida baholanadi.

2. "Yagona eksport markazi" tizimini yaratish. Eksport-marketing operatorlari huzurida organik sertifikatlashtirish, laboratoriya sinovlari, qadoqlash, markirovkalash, logistika va bojxona rasmiylashtiruvi xizmatlari bo'yicha konsalting-yo'naltiruvchi markazlarni joriy etish orqali eksport xarajatlarini kamaytirish hamda kichik va o'rta eksportyorlarning xalqaro bozorlarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish tavsiya etiladi.

Tadqiqot natijalari quritilgan organik meva mahsulotlari eksportida ishlab chiqarish va eksport marketingi funksiyalarining bir subyekt tomonidan amalga oshirilishi eksport jarayonlarini yanada takomillashtirish zaruratini ko'rsatdi. Tahlillar bozor tadqiqotlari, xaridorlarni jalb etish, brendlash va logistika jarayonlarini yanada rivojlantirish imkoniyatlari mavjudligini aniqladi. Shu asosda ishlab chiqarish va eksport-marketing funksiyalarini institutsional jihatdan ajratishga asoslangan eksport-marketing operatorlari mexanizmi taklif etildi. Mazkur model qiymat zanjiri ishtirokchilari o'rtasida ixtisoslashuvni kuchaytirish, eksport operatsiyalari samaradorligini oshirish hamda quritilgan organik meva mahsulotlarining xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 25-apreldagi "Organik mahsulotlar to'g'risida"gi O'RQ–766-son Qonuni: https://www.lex.uz/ru/docs/-5980334
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida tuzildi.
3. O'simliklar karantini va himoyasi agentligining "Agroko'makchi" axborot tizimi ma'lumotlari.
4. World Integrated Trade Solution (WITS) xalqaro savdo bazasi, International Nut and Dried Fruit Council (INC) hisobotlari hamda Turkish Exporters Associations ma'lumotlari.
5. International Nut and Dried Fruit Council (INC), Turkish Exporters Assembly (TİM) hamda Aegean Exporters' Associations (EİB) ma'lumotlari.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/4

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz